

BOLU SEMİHA ŞAKİR SARIGÖL ENGELSİZ YAŞAM BAKIM, REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARET RAPORU

Rapor No:
2022/45

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.08.2022 tarihli ve 2022/536 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ii
1. GİRİŞ	1
2. ZİYARET YÖNTEMİ	2
3. GENEL BİLGİLER	2
3.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	3
3.2. MERKEZ PERSONELİ	3
3.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER	5
4. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	6
4.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	6
4.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI	7
4.3. SAĞLIK, BAKIM VE PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ.....	7
4.4. BESLENME VE YEMEKHANE.....	9
4.5. EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM.....	10
4.6. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM	10
4.7. PERSONEL	11
5. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	11
5.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER	11
5.2. BOLU AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER.....	12
5.3. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER .	13
5.4. BOLU İL HALK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER.....	14
5.6. BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİNE YÖNELİK TAVSİYELER	14

KISALTMALAR

- BM** : Birleşmiş Milletler
- COVID-19** : Yeni Korona Virüs Hastalığı
- CPT** : Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
- HES** : Hayat Eve Sığar
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirme, TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Engelli bakım kuruluşları, bakıma muhtaç engelli bireyin bakımına yönelik olarak kişisel bakım hizmetlerinin ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin verildiği tesislerdir.
6. Yukarıda anılan çerçevede, Bolu Semiha Şakir Sarıgöl Engelsiz Yaşam Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 06.12.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi nedeniyle *“zarar vermeme ilkesi”* gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

7. Bu rapor, TIHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesi kapsamında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 03.12.2021 tarihli oluruna istinaden 06.12.2021 tarihinde Bolu Semiha Şakir Sarıgöl Engelsiz Yaşam Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. ZİYARET YÖNTEMİ

8. Ziyarete ilk olarak Merkez Müdürü, İl Müdür Yardımcısı ve kuruluş meslek elemanları ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, yapılan görüşmenin ardından engellilerin yaşam alanları gezilmiş, çocukların kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, yemekhane, İlk Kabul ve Müdahale Birimi, etkinlik odası ve diğer ortak alanlar incelenmiştir. Ziyaret, gözlem ve tespitlerin Merkez Müdürü ve İl Müdür Yardımcısı ile paylaşılması için yapılan son görüşme ile sona ermiştir. Ziyaret, salgın hastalığa karşı gerekli önlemler alınarak gerçekleştirilmiştir. Merkez İdaresi ve çalışanlarının kolaylaştırıcı tutumu ziyaret boyunca devam etmiştir. Merkez İdaresi, sundukları hizmetlerin daha iyi düzeylere çıkarılması için ziyaret sonunda yapılan tavsiyelerin önemle değerlendirileceğini ifade etmiştir.

3. GENEL BİLGİLER

9. 03.09.2010 tarihli 27691 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik'e göre bedensel, zihinsel ve ruhsal engelleri nedeni ile yaşama gereklerine uyamama durumunda olan engelli bireylerin, tespitini, incelenmesini, bakımını ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandırılmalarını, engelli ve engelli ailelerine danışmanlık hizmeti veren, resmî kurum veya kuruluşlar tarafından açılan ve sosyal hizmet kuruluşu statüsünde olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı bakım kurumlarını ifade etmektedir.

10. Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta iken durumu uygun olanların (hafif ve orta derecede raporu bulunanlar) kuruluşların dışındaki evlerde bakımlarının sağlanması, engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından “Umut Evi” adı verilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli geliştirilmiştir. Merkeze bağlı olarak hizmet veren 2 umut evi bulunduğu bildirilmiş, ancak bu evler Merkez ana yerleşkesinden farklı yerlerde olduğundan ziyaret kapsamına alınmamıştır.

3.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

11. Merkez ana binasının, Semiha Şakir Vakfı tarafından destekli olarak 1998 yılında ilk yardım hastanesi olarak açılışının yapıldığı, 2001 yılında engelli bakım Merkezi olarak Bolu Valiliği, Semiha Şakir Vakfı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi ile yapılan 4’lü protokol ile hizmet verdiği, Semiha Şakir Vakfının kapatılması ile birlikte 2003 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde Engelli Bakım Hizmetleri Birimine bağlı olarak hizmete devam ettiği aktarılmıştır.
12. Merkez binasının bulunduğu kampüsün hemen yanına, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kurum bakımında kalan engelli bireyler için oluşturduğu mimari tip kullanılarak 250 metrekare genişliğinde, toplam 40 kişi kapasiteli, tek katlı 4 yeni evin inşa edildiği ifade edilmiştir. Serebral palsi engeli bulunan çocukların bu evlere 2018 yılından itibaren yaş ve cinsiyet ayrımı yapılarak (0-12 ve 12-18 yaş aralığındaki kız ve erkek çocuklar şeklinde) yerleştirildiği bildirilmiştir. 2019 yılından itibaren eski ana bina ise İlk Kabul ve Müdahale Birimi ve İdari bina olarak hizmet vermeye başlamıştır.
13. Merkez 0-18 yaş serebral palsi engel tanısı konulmuş çocuklara hizmet vermektedir. Bu bağlamda Merkez, Türkiye’de serebral palsi çocuklara hizmet veren tek ihtisas kuruluşudur.
14. Merkezde kayıtlı engelli çocuklara yatılı hizmet verilmekte, gündüzlü bakım hizmeti ise verilmemektedir. Hâlihazırda Merkez binasında serebral palsili 36 çocuk kalmaktadır,
15. Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü’nün kararı ile Merkez bünyesinde ayrıca, haklarında sosyal hizmet modeli belirlenerek tedbir kararı alınan ve uygun kuruluşa yerleştirilme işlemleri tamamlanana kadar misafir edilecek 0-12 yaş erkek ve 0-18 yaş kız çocukların barındırıldığı ilk kabul ve müdahale birimi bulunmaktadır.

3.2. MERKEZ PERSONELİ

16. Kurumda toplamda 54 personel görev yapmaktadır. Unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Sosyal Çalışmacı	2
Öğretmen	1
Hemşire	2
Sağlık Memuru	1
Yurt Yönetim Memuru	1
Çocuk Gelişimci	1
Fizyoterapist	1
Büro Personeli	1
Engelli Bakım Personeli	31
Aşçı	3
Diyetisyen	1
Garson	2
Bulaşıkçı	2
Kaloriferci	2
Temizlik personeli	2

Merkezde görevli personel 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi kadrolu ve sürekli işçi statüsünde bulunmaktadır.

17. Görev kadrosu Merkezde bulunan ancak Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından başka Merkezlere görevlendirilen 16 personel listesi aşağıdaki gibidir:

Öğretmen	2
Çocuk Gelişimci	3
Psikolog	2
Sağlık Memuru	2
Sosyal Çalışmacı	1
Diyetisyen	1

Çocuk Eğiticisi	1 (İl müdürlüğünde taşınır kayıt yetkilisi olarak görevlendirilmiş.)
Büro Personeli	3
Engelli Bakım Personeli	1

18. Milli Eğitim Bakanlığı internet uygulaması üzerinden 400 saatlik engelli bakım eğitimi alarak sertifika alan 33 kişinin Merkezde bakım personeli olarak görev yaptığı bildirilmiştir. Bakım personelinin günlük 3 vardiya halinde çalıştıkları aktarılmıştır.
19. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen öğretmenlerin yapılan çalışmalarına pandemi sürecinde çocukların kronik hastalıkları nedeni ile ara verildiği, hastalığın kontrol altına alınması ile birlikte yeniden başlatılmasının planlandığı bildirilmiştir.
20. Merkezin ziyareti sırasında yapılan gözlemlerde, Merkezde kalan engelli çocukların personel ve İdareden memnuniyet duyduğu görülmüştür.

3.3. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

21. Engelli çocukların Merkeze tertip ve nakilleri, yaş, cinsiyet, sağlık, eğitim durumları dikkate alınarak hazırlanan sosyal inceleme raporu neticesinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapıldığı, kurum değişikliği talebinde bulunan ya da çeşitli sebeplerle kurum değişikliği yapılması uygun görülen çocuklar ve nakli başka kuruma yapılan çocukların ayrılış işlemlerinin bu şekilde gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Ayrıca Merkezin ilk kabul birimine ailesi olmayan veya kolluk kuvvetlerince Merkeze getirilen çocukların da koruma ve bakım altına alınma işlemlerinin yapılması sürecinde Valilik Makamından “Misafir Oluru” ile kabul edildiği bildirilmiştir.
22. Her ne kadar Merkez 0-18 yaş arası çocuklara hizmet verse de vasisinin muvafakatiyle 19 yaşındaki bir engelli kişi Merkezde bulunmaktadır.¹
23. Merkezde kayıtlı bulunan çocukların 1’i hariç tüm çocukların zihinsel ve bedensel engellerinin olduğu, 1 çocuğun otizm engelli olduğu ve ruhsal engeli bulunan çocuk bulunmadığı ifade edilmiştir.

¹ Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik uyarınca “Hâkim veya mahkeme; denetim görevlileri, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluş temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re’sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.”

24. Merkez ana yerleşkesinde kalan çocukların engel derecelerinin umut evlerinde kalan çocuklara nazaran daha yüksek olduğu, umut evlerinde kalan çocukların kendilerini ifade edebilir durumda oldukları ve eğitime devam eden çocuklar oldukları bildirilmiştir.
25. Merkezde bakım personeli dışında dışarıdan refakatçi bulunmadığı aktarılmıştır.
26. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların kuruluşta kalma sürelerinin koruma kararları ve hizmet ihtiyaçlarına göre değişiklik gösterdiği, çocukların Merkezde kalma ortalamasının yapılan belge kontrolü neticesinde 5,5 yıl olarak tespit edildiği, Merkezde en uzun süreli kalan çocuğu ise 12 yıl kaldığı ifade edilmiştir.

4. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

4.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

27. İhtiyaç halinde, Merkezde kalan engelli çocukların durumuna uygun eşyaların belirlenerek Kurum dışından bağış yoluyla temin edilebilmektedir.
28. Merkezin ana yerleşim alanında 4 ev ve bir ortak bahçe bulunmaktadır. Engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre inşa edilmiş evlerin içinde oturma alanı, mutfak, yemek alanı, yatak odaları, çalışma odası, 2 adet tuvalet ve bir adet banyo bulunmaktadır. Her çocuğun kendine ait dolabı bulunmaktadır. Merkez yetkilileri Merkezin fiziksel durumunun kalan engelli bireyler için yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Fiziksel engeli bulunan çocukların kaldığı evlerin birinde tuvalet tutamaçlarının olmadığı görülmüştür, Merkez İdaresi eksikliklerin giderileceğini ifade etmiştir.
29. Merkezde yapılan ziyarette genel olarak temiz ve düzenli olduğu, çocuk odalarının düzenli olduğu yataklarda çarşafların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
30. Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdür Yardımcısı, eski ana binanın İlk Kabul ve Müdahale Birimi ve İdari bina olarak kullanılmasından dolayı aynı kampüs içinde olmanın zaman zaman sıkıntılara neden olduğu, İlk Kabul ve Müdahale Biriminin ayrıştırılması için Genel Müdürlüğün izni ile arsa tahsisi yapıldığı ve 2022 yılında inşaatına başlanmasının planlandığı ifade etmiştir.
31. 0-12 yaş grubu çocukların kaldığı 1 evin tavanında çatı akması sonucu kararan bir bölüm olduğu görülmüştür. Merkez İdaresi çatı tamiri için Bolu İl Özel İdaresi Müdürlüğü ile iletişim kurularak keşif yapıldığını, gerekli ödenek sağlanması ile çatı tamirinin gerçekleştirildiği, ancak yapılan tadilatın tam anlamıyla düzeltilmemesi nedeni ile yeniden çatının aktığı bildirilmiştir.

32. Merkezde, serebral palsi çocuklara hizmet veren engelli servis aracının bulunduğu görülmüştür.
33. Merkezde bulunan güvenlik kamera kayıtlarının bir ay süre ile saklanabildiği ifade edilmiştir.

4.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

34. Merkezde kalan çocukların bakım ve yaşam koşulları ile ilgili olarak Merkez İdaresine yönelik herhangi bir şikâyet kaydı olmadığı anlaşılmıştır.
35. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların istek ve şikâyetlerini bakım personeli ve grup sorumlularına rahatlıkla iletebildikleri aktarılmıştır.
36. Merkezde daha önce hırsızlık, taciz gibi vaka kaydına rastlanmadığı bildirilmiştir.
37. Merkezde kalan çocukların kendi aralarında yaşanan tartışmalarına ilişkin herhangi bir kayıt olmadığı bildirilmiştir.
38. Merkezde engelli çocukların personele yönelik şiddet eğilimlerinin olabildiği, böyle durumlarda personelin uygun müdahale yöntemleri ile engelli çocuğu sakinleştirdiği ifade edilmiştir.
39. Kötü muamele kapsamında adli mercilere yansımış bir şikâyet kaydı olmadığı bildirilmiştir.

4.3. SAĞLIK, BAKIM VE PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

40. Merkezin sağlık servisinde 2 hemşire ve 1 sağlık memuru görev yapmaktadır. Sağlık hizmetlerinin yürütüldüğü revirde her engelli çocuğa ait sağlık takip dosyaları bulunduğu görülmüştür. Sağlık dosyalarında hastaneye gidiş geliş tarihleri, hastalıklar ile ilgili teşhisler, engelli çocukların kullandığı ilaçlara ilişkin bilgilerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Engelli çocukların kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı ifade edilmiştir.
41. Pandemi süreci nedeni ile çocukların dış kontrollerinin en son dış taramasının 2019 yılı Ağustos ayında bir öncekinin ise 2018 yılı Ağustos ayında yapıldığı öğrenilmiştir. Pandemi nedeni ile dış taramasının aksadığı, normal koşullarda yılda 1 kere yapıldığı aktarılmıştır. Merkezde kalan serebral palsili çocukların engellerine bağlı olarak kronik hastalıklarının da olması ayrıca hareketsizliğe bağlı olarak organlardaki işlev kaybı ve solunum yollarındaki yetersizlik nedenlerinden erken yaşlarda hayatlarını kaybedebildikleri, bu nedenle Merkezde çocukların yaşam kalitelerini arttıracak önlemler alındığı bildirilmiştir.

42. Merkezde kalan engelli çocukların sağlık durumların hassasiyet göstermesi nedeni ile bakım personelinin gerekli durumlarda (epilepsi gibi ataklar) nasıl müdahale edileceğine dair bir tecrübelerinin olmadığı belirtilmiştir.
43. Koruma ve bakım altında bulunan engelli çocuklara acil sağlık müdahalesi gerektiren durumlarda hastaneye sevk edildiği ifade edilmiştir.
44. Koruma ve bakım altında bulunan engelli çocuklardan tedavi olmaları gerekçesi ile hastaneye yatırılan çocuklara refakat etmesi için Merkezde görevli bakım personelinin eşlik ettiği, ailelerin Merkez dışında uygulanan tedaviler ile acil sağlık durumlarında çocuklarına refakat etme konusunda Merkez işleyişine yardımcı olmadıkları bildirilmiştir.
45. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Özel Eğitim, Fizik Tedavi ve Sağlık Bilimleri Yüksekokulu öğrencilerine kendilerine danışmanlık yapacak öğretim görevlileri nezaretinde Merkezde staj imkânı verildiği, bu süreçte çocukların özellikle motor becerileri geliştirebilmeleri üzerine ve diğer konularda çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir. Pandemi sürecinde bu uygulamaya son verildiği bildirilmiştir.
46. Merkezde kalan tüm çocukların rutin sağlık kontrollerinin düzenli takibinin sağlık servisi görevlileri tarafından yerine getirildiği, tüm sağlık müdahale ve işlemlerin hastanede yaptırıldığı bildirilmiştir.
47. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların pandemi koşulları nedeni ile hastane ortamına götürülmemesi ve salgın hastalık riskini azaltmak amacı ile Bolu Sağlık İl Müdürlüğünden Merkez bünyesinde genel muayene, ağız ve diş muayenesi, idrar, kan ve benzeri tahlil ve muayenelerinin yapılabilmesi için ilgili doktor, diş tabibi ve sağlık personeli görevlendirilmesi talep edildiği, bu talebe cevap verilmediği belirtilmiştir.
48. Merkezde salgın hastalık vakasının okulların açılması ile birlikte görüldüğü, COVID-19 nedeni ile hayatını kaybeden çocuk olmadığı, virüs teşhisi alan çocukların diğer çocuklara hastalık yaymasının engellenmesi için gereken çalışmaların yapıldığı bildirilmiştir.
49. Merkeze serebral palsi çocukların uzay terapisi ile fizik tedavilerinde kullanılmak üzere gerekli cihazların alındığı, cihazların alımı tarihinde ek ders ücreti karşılığında görevli fizyoterapistlerin uygulayıcı eğitimi aldıkları, ancak fizyoterapistin görev sürelerinin bitmesi ile uzay terapi yönteminin uygulanmadığı aktarılmıştır. Her ne kadar yakın zamanda Merkezde 1 fizyoterapist göreve başlasa da bu kişinin, uzay terapi konusunda sertifikalı olmadığı anlaşılmıştır. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların bedensel engelleri nedeni ile rutin takiplerle fizik tedavi uzman doktoru

tarafından muayene edilmesi gerektiği, yerinde müdahale ve kontrol ile çocukların fizik tedavi süreçlerinin olumlu ilerlemesi adına Sağlık İl Müdürlüğünden ayda bir fizik tedavi uzmanının görevlendirilmesinin talep edildiği, ancak bu resmi talebe henüz bir yanıtın gelmediği bildirilmiştir.

50. Merkezde son 5 yılda 4 çocuğun vefat ettiği bildirilmiştir. Çocukların, engel durumlarından kaynaklı hareketsizlik ile organlarının vücudun ihtiyaç duyduğu seviyede çalışmadığı, solunum sorunu, zatürre ve damarda kan pıhtısının oluşması gibi farklı nedenlerin birleşiminden vefat ettikleri ve vefatların genellikle ergenlik döneminde gerçekleştiği ifade edilmiştir.

51. Merkezde kalan çocukların ailelerinden uzak olmaları, organik gelişim sürecinde aile içinde edinilebilecek birinci derece kan bağıyla gelişecek- sevgi ve diğer duygulardan uzak kalmaları, ayrıca aile ortamından kurum ortamına geçiş sürecinde yaşanan duygusal örselenmeler nedeni ile psikolojik desteğe ihtiyaç duydukları gözlemlenmiştir. Merkezde ayrıca ilk kabul birimi olarak hizmet veren bölümde kalan çocukların ana hizmet bölümünde kalan çocuklar gibi yaşadıkları örselenme sürecini tanımlamaları ve en az hasarla süreci atlatabilmeleri için psikolojik desteğe ihtiyaç duydukları gözlemlenmiştir. Buna karşılık kadrosu Merkezde olan, Bolu Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından başka Merkeze görevlendirilen 2 psikolog olduğu, hâlihazırda daimi görevli psikolog bulunmadığı öğrenilmiştir.

52. Merkez girişinde de Merkezin birçok bölümünde dezenfektan bulunduğu görülmüştür.

4.4. BESLENME VE YEMEKHANE

53. Merkezde yemeklerin ana binada bulunan yemekhanede yapılarak çocuk evlerine götürüldüğü, yemek servislerinin evlerde bulunan yemek masalarında veya ihtiyaç duyan çocuklar için odalarında servis edildiği, ayrıca sağlık sorunları nedeni ile mama ile beslenen çocukların olduğu ifade edilmiştir.

54. Merkezde kantin veya market bulunmadığı, ihtiyaç duyulan alışverişin Merkez dışındaki marketlerden yapıldığı bildirilmiştir.

55. Merkezde mamul yemek alımı şartnamesine göre görevlendirilen bir diyetisyen bulunduğu aktarılmıştır.

56. Örgün eğitimden faydalanan çocukların yemeklerinin harçlıkları ile okullarından yiyecek alınması veya Merkezden yemek götürülerek karşılandığı bildirilmiştir.

57. Merkezde bakım personeli gözetiminde uygulama mutfağı etkinliği yapıldığı, çocukların bu sayede istediklerini hazırlayabildikleri bildirilmiştir.

4.5. EĞİTİM, FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

58. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocuklardan 20 sinin (10 lise, 9 ortaokul, 1 ilkokul) örgün eğitimden faydalandırıldığı bildirilmiştir.

59. Merkezde ilk kabul birimine kabul edilen ve uzun süren işlemler neticesinde haklarında uygun sosyal hizmet modeli belirlenemeyen çocukların eğitimlerine devam edemedikleri, örgün eğitimden faydalandırılmadığı bildirilmiştir.

60. Merkezde Bolu İl Halk Eğitim Merkezi işbirliği ile yemek yapma kursu, el sanatları, satranç, okçuluk kursları açıldığı ancak pandemi sürecinde bu tür eğitim faaliyetlerine ara verildiği, yeniden görevlendirmeler yapılmak üzere gerekli yazışmaların yapılacağı belirtilmiştir.

61. Merkez İdaresi tarafından hazırlanan Günlük Çocuk Bakım Programına göre hareket edilerek kalan çocukların bakım ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı bildirilmiştir.

62. Merkezde pandemi öncesinde Merkez dışı (gezi, piknik, koro, tiyatro, izcilik kursu, kış bahçelerinde etkinlikler, il dışı geziler) etkinlikler düzenlendiği, Merkez içinde ise el becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapıldığı, doğum günü kutlamaları ve sinema etkinlikleri düzenlendiği; pandemi sonrasında bu tarz faaliyetlerin Merkez koşullarında ve imkânlar ölçüsünde yapıldığı bildirilmiştir. Merkezde satranç oyuncuları olduğu, engelliler satranç yarışında dereceleri (2. ve 3. lük) olan çocuklar olduğu bildirilmiştir.

63. Merkezde çocukların rehabilitasyon süreçlerine olumlu katkısı olması, toprakla uğraşmaları, hayvanlarla ilgilenebilmeleri amacı ile sera ve kümes yaptırıldığı, kedi ve köpek yetiştirildiği gözlemlenmiştir.

4.6. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

64. Merkezde çocukların bulunduğu yaşam alanlarında telsiz telefon ve güvenli ağa sahip internet bağlantısı bulunduğu bu sayede aile iletişimlerinin, eğitim ihtiyaçları için gerekli araştırma ortamının sağlandığı bildirilmiştir.

65. Merkezde koruma ve bakım altında olan engelli çocukların haklarında düzenlenen Sosyal İnceleme Raporlarıyla öz aileleri yanına izinli gidebildiği, gerekli önlemler alınarak ailelerin çocuklarını Merkeze gelerek ziyaret edebildiği bildirilmiştir. Pandemi sürecinde çocukların aile yanına izinli gitmeleri ve yüz yüze görüşmelerinin virüse karşı hassas

bünyelerine karşılık yüksek yararları gözetildiğinden belirli aralıklarla gerçekleştirildiği aktarılmıştır.

4.7. PERSONEL

66. Merkezde görevli bakım personelinin Bakım Sertifikası olduğu, ayrıca ilk yardım sertifikası ve hijyen eğitimi sertifikası da bulunduğu bildirilmiştir.
67. Merkezde görevli tüm personelin katıldığı hizmet içi eğitimler; Covid-19 Salgınıyla Mücadele Eğitimi, Mahremiyet Eğitimi, Yangın Eğitimi, Afet Farkındalık Eğitimi, Sıfır Atık Eğitimi olarak bildirilmiştir.
68. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların hassasiyetleri ve gelişimsel ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik meslek personelinin hizmet sınıfına göre eğitilmiş olmadığı gözlemlenmiştir.
69. Merkezde çalışan öğretmenlerin engelli çocukların öz bakım ve motor gelişimlerini destekleyecek özel eğitim bilgilerinin olmadığı, norm fazlası olarak Merkeze atandıkları öğrenilmiştir. Merkezde özel eğitim öğretmeni bulunmamaktadır.
70. Kendileri ile görüşülen çocukların Merkez personeli ile bir sevgi bağı kurduğu, evlerine giriş yapan personeli gülümseyerek karşıladıkları, Merkez çalışanlarına karşı olumsuz duygu halinde olmadıkları gözlemlenmiştir.

5. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

71. Merkez İdaresinin ziyaret heyeti ile iletişime ve iş birliğine açık ve olumlu yaklaşımlarının ziyaret heyeti tarafından olumlu karşılandığı, çocukların Merkez personeli ile bir sevgi bağı kurduğu ve İdare ve personelden duydukları memnuniyet, herhangi bir işkence ve kötü muamele iddiasının bulunmaması, çocukların rehabilitasyon süreçlerine olumlu katkı sağlayan toprakla uğraşmaları, hayvanlarla ilgilenebilmeleri amacı ile sera ve kümes yaptırıldığı, kedi ve köpek yetiştirebilmeleri iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir.

5.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

72. Merkezde, çocuk evlerinde iki odada, heyetimizce tespit edilen yeniden boyanması gereken alanlar ile ilgili olarak gerekli işlemin yapılması ve heyetimizce diğer bir ihtiyaç olarak görülen banyo tutamaçları, engelli banyo aparatlarının yerleştirilmesi,

73. Koruma ve bakım altındaki engelli çocukların düzenli aralıklarla aksatmadan dış taramalarının yapılması,
74. Covid-19 pandemisi nedeniyle kısıtlı imkânlar ölçüsünde yapıldığı bildirilen Merkez dışı (gezi, piknik, koro, tiyatro, izcilik kursu, kış bahçelerinde etkinlikler, il dışı geziler vb.) ve Merkez içi (el becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar ile doğum günü kutlamaları, sinema etkinlikleri vb.) etkinliklerin bir programa bağlanarak yeniden uygulamaya konulması,
75. Bir ay süre ile geriye dönük kayıt alabilen güvenlik kameralarının, kayıt sürelerinin arttırılması gerektiği,

5.2. BOLU AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

76. Merkezde, ilk kabul biriminin bulunmasının ana hizmet alanı olan engelli çocuklara hizmet ulaştırma ve Merkezde yürütülen iş ve işlemlerin sistemli yürütülmesine engel olduğu, Merkezde hâlihazırda sayıca yeterli olmayan personelin iş yükünü arttırdığı, iki farklı genel müdürlüğe bağlı olan bu birimlerin personel hizmeti açısından farklı ihtisaslaşmayı gerektirdiği nedenleri ile ilk kabul biriminin ilk gelen çocukların teşhis ve tanı (çocukların Merkeze uygunluğunun değerlendirilmesi) gibi prosedürlere ilişkin hizmetlerin daha iyi tamamlanması süreci için ihtisaslaşmış farklı bir Merkez tercih edilmesi amacıyla ayrıştırılması,
77. Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler (Havana) Kuralları 81. paragrafında² da belirtildiği üzere, Merkezde çalışanların süreklilik ve devamlılığının sağlanması ve hizmet verilen gruba yönelik uzmanlaşması çocukların sağlığı açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle Merkezde devamlı çalışacak uzman personel görevlendirilmelerinin yapılması,
78. Merkeze koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların psikolojik destek alabilmeleri amacıyla merkezde kadrosu bulunan, ancak görevlendirme ile başka birime gönderilen

² Tutma kurumu personeli arasında eğitimciler, meslek öğretmenleri, danışmanlar, sosyal hizmet uzmanları, psikiyatrlar ve psikologlar gibi nitelikli ve yeterli sayıda uzman yer alır. Bu personel ve diğer uzman görevliler normal olarak süreklilik esasına göre istihdam edilir. Bu usul, yarı zamanlı veya gönüllü çalışanların verebilecekleri destek ve eğitimin uygun ve yararlı olması halinde, onların çalışmalarına engel olmaz. Tutma kurumları tutulan çocukların bireysel ihtiyaçlarına ve problemleri bakımından, toplum içindeki uygun ve kullanılabilir olan her türlü sorun giderici, eğitici, moral verici, manevi ve diğer kaynakların kullanılmasını sağlar.

psikoloğun görevlendirmelerinin iptal edilerek Merkezde göreve başlatılması veya başka bir psikolog atamasının yapılması,

79. Yakın zamanda Merkezde göreve başlayan fizyoterapistin uzay terapi konusunda sertifikasının olmaması, serebral palsi çocukların uzay terapi yöntemiyle fizik tedavilerinin gerçekleştirilmesi amacıyla alınan gerekli cihazların aktif olarak kullanılmaması ve çocukların gelişimi açısından söz konusu yöntemin ciddi faydalarının³ olduğu hususları birlikte dikkate alınarak, Merkezde yakın zamanda göreve başlayan fizyoterapistin uzay terapi eğitim sertifikası almak üzere eğitim verilmesinin sağlanması veya uzay terapi eğitim sertifikası olan bir fizyoterapist görevlendirilmesi ve uzay terapi yönteminin sistematik bir programa bağlanarak uygulanması,
80. Merkezde görevli bakım personelinin epilepsi gibi ataklarda nasıl müdahale edileceğine dair bir tecrübelerinin olmadığı hususu dikkate alınarak bu yönde bir eğitim verilmesi ve acil durumlarda müdahale etme konusunda verilecek hizmet içi eğitim kapsamına epilepsi atağına müdahale etme konusunun eklenmesi,

5.3. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

81. Merkezde engelli özel eğitim bilgisi olmadan çalışan öğretmenler yerine, Merkezde kalan engelli çocukların ihtiyaçlarına uygun motor gelişimi ve öz bakım eğitimlerini vermesi için özel eğitim öğretmenlerinin atanması,
82. Merkezde koruma ve bakım altında bulunan engelli çocukların bedensel engelleri nedeni ile rutin takiplerle fizik tedavi uzman doktoru tarafından muayene edilmesi ve yerinde müdahale ve kontrol ile çocukların fizik tedavi süreçlerinin olumlu yönde ilerlemesi adına Müdürlüğünüzden ayda bir olacak şekilde talep edilen fizik tedavi uzmanının görevlendirilmesi konusunda gereken desteğin sunulması,
83. Beyninde doğum öncesi, doğum veya doğum sonrası yaşamın ilk yıllarında kalıcı tahribat meydana gelmiş, buna bağlı olarak başta hareket güçlüğü ve kaslarda spastisite denilen sertlik görülen çocukları ifade etmek üzere farklı anlamlara çekilerek hakaret etmek üzere kullanılacak kelimeler yerine “serebral palsi” ifadesinin⁴ kullanılması ve kavramın yaygınlaştırılması,

³ Uzay terapi yönteminin sağlık açısından kazanımları arasında; proprioseptif duyunun gelişimi, patolojik reflekslerin azalması, düzgün postür ve hareket paternlerinin yeniden inşa edilmesi, dengenin sağlanması ve zayıf kasların desteklenmesi vb. yer almaktadır.

⁴ Serebral kelimesi beyin anlamına gelirken palsi ise hareket zayıflığı ve felç durumunu ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

84. CPT'nin "Dış dünya ile temasın korunması kötü muamelenin önlenmesinin yanı sıra tedavi açısından da gereklidir. Hastaların mektup gönderebilmesi ve alabilmesi, telefona erişiminin olması, aileleri ve arkadaşları tarafından ziyaret edilebilmesi gerekir. Bir avukata gizlilik kaydıyla erişim de temin edilmelidir." tavsiyesi⁵ uyarınca serebral palsi çocukların aileleri ve toplumun diğer üyeleri tarafından ziyaret edilebilmelerinin katkılarının bilinç artırıcı çalışmalarla kamuoyuna duyurulması,

5.4. BOLU İL HALK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

85. Merkezde Bolu İl Halk Eğitim Merkezi işbirliği ile yemek yapma kursu, el sanatları, satranç, okçuluk kursları açıldığı ancak pandemi sürecinde bu tür eğitim faaliyetlerine ara verildiği, kurs eğitimlerinin pandemi sürecinin sona ermesi ile birlikte devam edilerek merkezde kalan çocukların psiko-sosyal ve motor beceri kazanımlarının yeniden oluşması için devam ettirilmesi,

5.6. BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

86. Merkezde koruma ve bakım altındaki engelli çocukların özellikle motor becerilerinin geliştirilmesi ve diğer konularda Üniversitenizin Özel Eğitim, Fizik Tedavi ve Sağlık Bilimleri Yüksekokulu öğrencilerine danışmanlık yapacak öğretim görevlileri nezaretinde Merkezde staj imkânı verilmesinin olumlu katkıları dikkate alındığında pandemi sürecinde ara verilen uygulamanın yeniden hayata geçirilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

⁵ CPT, 8. Genel Rapor'dan Alıntı, para. 54.